

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה לניהול
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים
החוג לחשבונאות

אלק זמין

1211.4113 - ביקורת חשבוניות מתקדמת

מרצים: רו"ח ארנון אטיס, רו"ח יזהר קנה

מתרגל: רו"ח ודים אלשיץ

סמסטר ב' תשס"ז
מחזור אוקטובר 2006 מחצית שניה
מועד ב'
חלק א'

F-57

יום ד' 13.6.07, שעה 09:00

מועד הבחינה:

3 עמודים

מס' עמודים:

גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

חומר עזר:

- נא לענות על: שאלה 1 במחברת מס' 1.

שאלות 2-3 במחברת מס' 2.

חלק א' - שעה וחצי

משך הבחינה:

הפסקה בת רבע שעה, ולאחריה: חלק ב' - שעה וחצי

בהצלחה !!

הוראות חשובות לצורך סריקת מחברת הבחינה:

- נא להמנע מכתובה בעט ירוק או בעפרון.

- נא לא לכתוב בתחום השוליים.

בתום הבחינה על התלמיד להקפיד ולמסור למשגיחה באופן אישי את
גיליון ומחברות הבחינה, ולהמתין עד אשר תסמן המשגיחה את המסירה.

שאלה מס' 1 (20%) - מבוסס על שאלה מבחינת המועצה, חורף 2003

להלן טיוטת דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים על הדוחות הביניים הבלתי מבוקרים של חברת שטרודל בע"מ שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2006, שהוכנה ע"י עוזרד והוגשה לחתימתך:

דן נבון ושות', רואי חשבון

רח' דמו 37, תל אביב, 61980 טלפון: 5222224 פקס: 5222225

לכבוד

הדירקטוריון של חברת שטרודל בע"מ

הנדון: סקירת דוחות ביניים מאוחדים בלתי מבוקרים לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2006

לבקשתכם, סקרנו את מאזן הביניים המאוחד של שטרודל בע"מ (להלן - "החברה") וחברות הבת שלה ליום 30 בספטמבר 2006 ואת דוח רווח והפסד ביניים המאוחד, את הדוח על השינויים בהון העצמי המאוחד ביניים ואת הדוח על תזרימי המזומנים המאוחד ביניים לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2006.

סקירתנו נערכה בהתאם לנהלים שנקבעו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. הנהלים כללו בין השאר: קריאת הדוחות הכספיים הנ"ל, קריאת פרוטוקולים של אסיפת בעלי המניות ושל ישיבות הדירקטוריון וועדותיו ועריכת בירורים עם האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים.

עקב הרעה שחלה במצב לקוחותיה של החברה, נערכה בחברה לראשונה הפרשה כללית לחובות מסופקים בשיעור של 15% מיתרת החייבים לתאריך המאזן. הפרשה זו הינה בעלת השפעה מהותית על תוצאות פעילותה של החברה.

לאחר תאריך המאזן נשרף מפעלה של חברה בת, אשר הפסיקה בעקבות זאת את פעילותה. חברת הבת שימשה ספק עיקרי של החברה.

לא קיבלנו נתונים באשר לשינויים שערכה באומדנים לגבי ירידת ערכם של הנכסים הקבועים של החברה. מומחים מטעמה של החברה שהעריכו את שוים של הנכסים הקבועים סירבו לשתף עמנו פעולה.

בביצוע סקירתנו, פרט לליקויים המפורטים לעיל, לא בא לידיעתנו דבר המצביע על כך שיש צורך בשינויים מהותיים בדוחות האמורים, כדי שיוכלו להיחשב כדוחות הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

הרינו מפנים את תשומת הלב לכך, כי התעורר ספק באשר ליכולתה של החברה להמשיך ולפעול כעסק חי, ולפיכך אנו נמנעים מלחוות דעה על דוחות הביניים.

דן נבון ושות'
רואי חשבון

18 בנובמבר 2006

נדרש:

פרטי והסברי את הליקויים הקיימים בטיטת דוח הסקירה של רואי החשבון המבקרים על הדוחות הביניים הבלתי מבוקרים של חברת שטרודל בע"מ, שהוצגה לעיל. נסחי מחדש, במידת הצורך, את הקטעים הרלבנטיים בדוח הסקירה, שלדעתך אינם מנוסחים כראוי.

הינך רשאי/ת להניח לצורך התשובה הנחות סבירות, ככל שידרשו.

שאלה מס' 2 (15%)

הינך משמשת כרואה/ת החשבון המבקר/ת של חברת אלקטרולייט בע"מ המשווקת מוצרי חשמל ואלקטרוניקה (להלן – "החברה"). החברה ניגשת למכרז של רשות שדות התעופה (להלן – "הרשות") ונדרשה על ידיה, כחלק מתנאיי המכרז, לאשר לה כי החברה מקיימת את הוראות חוק שכר מינימום, התשמ"ז – 1987 וכי לחברה ניסיון מוכח במכירת מוצרי חשמל ואלקטרוניקה בתקופה של 5 שנים שקדמו למועד האישור. בנוסף, מבקשת הרשות כי לאישור החברה האמור יצורף דוח רואה החשבון המאמת את האמור באישור החברה.

נדרש:

1. פרטי את התייחסותך לבקשה הנ"ל של הרשות.
2. נסח/י את הדוח המיוחד שבאפשרותך לספק לחברה בעקבות הבקשה של הרשות.
3. פרטי את נהלי הביקורת הדרושים לדעתך על מנת לספק את הדוח המיוחד שניסחת בנדרש 2.

שאלה מס' 3 (15%)

בגילוי דעת מס' 67 נאמר: "משרד רואה חשבון יקבע נהלים כיצד עליו לפעול בכל עת בה דרושות התייעצויות מקצועיות. משרד רואה חשבון יקבע נהלים כדי לגרום לכך כי יקויס פיקוח מתאים על שירותי ראיית חשבון כדי להבטיח שזו תבוצע בהתאם לתקנים מקובלים, ותתועד בצורה נאותה וכדי להבטיח שמסקנות העבודה תומכות בדוח המבקר".

הינך משמשת כשותפה/ה במשרד רואי חשבון גדול והינך אחראית על הטמעת מערכת בקרת האיכות במשרד.

נדרש:

הכני תוכנית בקרת איכות (לפחות 10 נהלים) שמטרתה ליישם את נהלי בקרת האיכות במשרד **ככל שהם נוגעים לכללי אתיקה, אי תלות, ניגוד עניינים ושמירת סודיות**.

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה לניהול
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים
החוג לחשבונאות

1211.4113 - ביקורת חשבוניות מתקדמת

מרצים: רו"ח ארנון אטיס, רו"ח יזהר קנה

מתרגל: רו"ח ודים אלשיץ

סמסטר ב' תשס"ז
מחזור אוקטובר 2006 מחצית שניה
מועד ב'
חלק ב'

מועד הבחינה: יום ד' 13.6.07
מס' עמודים: 3 עמודים
חומר עזר: גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

- נא לענות על: שאלה 4-5 במחברת מס' 1.
שאלה 6 במחברת מס' 2.

משך הבחינה: חלק ב' - שעה וחצי

ב ה צ ל ח ה !!

הוראות חשובות לצורך סריקת מחברת הבחינה:

- נא להמנע מכתובה בעט ירוק או בעפרון.
- נא לא לכתוב בתחום השוליים.

בתום הבחינה על התלמיד להקפיד ולמסור למשגיחה באופן אישי את גיליון ומחברות הבחינה, ולהמתין עד אשר תסמן המשגיחה את המסירה.

חלק ב'

שאלה מס' 4 (20%)

להלן תאור של אירועים ומצבים שונים, בלתי תלויים זה בזה, המתייחסים לחברות פרטיות שונות, שבהם נתקלת בעבודתך כרואה חשבון, במסגרת ביקורת דוחותיהן הכספיים לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2006 (להלן – "הדוחות הכספיים"):

1. ביום 20 במרס 2007, נתקבלה הודעת פקסימיליה במשרדך, בה נתבקשת ע"י חבר הדירקטוריון של חברת ספיר בע"מ, לעכב חתימתך על דוח רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים של החברה. חבר הדירקטוריון נימק את בקשתו בכך שבמהלך אותו בוקר הופץ מכתב אנונימי בקרב חברי הדירקטוריון של החברה, המודיע על קיומה של מעילה גדולה במחלקת הכספים של החברה, וזאת ללא תוספת של מידע כלשהו. הדוחות כספיים דלעיל אושרו ביום 18 במרס 2007 ע"י הדירקטוריון של החברה ונחתמו ע"י נציגיו.
2. בפרוטוקול של ישיבת הדירקטוריון של חברת יהלום בע"מ, שנתיימה ביום 2 בפברואר 2007, נכתב כי הוחלט שלא לאשר את עסקת רכישת המקרקעין ע"י החברה, שההסכם בגינה נחתם ע"י מנכ"ל החברה ביום 28 בדצמבר 2006, וזאת בטענה כי המקרקעין אינו חיוני לחברה ולמנכ"ל החברה לא הייתה סמכות להתקשר בהסכם לרכישתה.
3. באישור היתרה ליום 31 בדצמבר 2006 שנתקבל מהבנק, צוינה ערבות שהוצאה ע"י הבנק לבקשת חברת ברקת בע"מ בסך של 3,900,000 ש"ח. לא ניתן גילוי לערבות זו בדוחות הכספיים של החברה.
4. בימים הראשונים של שנת 2007 מכרה חברת טופז בע"מ חלק ניכר מהמלאי, במחירים הנמוכים מהותית מעלותו הרשומה בספרי החברה.
5. בקשה לאישור יתרה, שנשלחה לאחד מלקוחותיה הגדולים של חברת אודם בע"מ, הוחזרה ע"י הדואר בציון "הנמען לא קיים".

נדרש:

פרט ונמק את ההשפעה, אם קיימת, של כל אחד מהאירועים והמצבים שפורטו לעיל, על תהליך הביקורת ועל דוח רואי החשבון המבקרים על דוחותיהן הכספיים השנתיים של החברות (לא נדרש לנסח את השינויים/הסטיית מהנוסח האחיד של דוח המבקרים).

יש להתייחס בנפרד לכל אחד מהאירועים והמצבים שפורטו לעיל. הנך רשאי להניח לצורך תשובתך הנחות סבירות, ככל שימצא לנכון.

שאלה מס' 5 (20%)

גורם "המהותיות" מהווה קריטריון מרכזי במסגרת השיקולים הכרוכים בעריכת הדוחות כספיים ובביקורתם. בדיון מקצועי שנערך במשרד רואי חשבון, באשר לחשיבותו של גורם "המהותיות", כחלק מתהליך הביקורת של הדוחות הכספיים של לקוחות המשרד, הושמעו הדעות וחילופי הדברים הבאים:

א. **במענה לאמירה של רו"ח אורני כי:** "כדי ליעל ולהוזיל את הביקורת יש לקבוע במשרד סף לגורם המהותיות, אשר יחושב באחוזים מסכום הפריט בו מדובר, ואין להתייחס במהלך הביקורת לתיקונים המתייחסים לסכומים הפחותים מסף זה. אני מציע כי 10% יקבע כ-סף המהותיות במשרדנו", **אמר רו"ח ארזי כדלקמן:** "אין לקבוע סף קבוע למהותיות ויש להשאיר את נושא המהותיות לשיקולו של כל מבקר בהתאם לאופי הסעיף או הממצא ונסיבותיהם - הרצון לחסוך עלול לגרום לקטסטרופות בביקורת".

ב. **במענה לאמירה של רו"ח ברושי כי:** "חוסר מהותיות של פריטים/סעיפים רבים עלול להסתכם לסכום מהותי, ולפיכך, אין לקבוע מסמרות בנושא המהותיות", **אמר רו"ח הדרי כדלקמן:** "האמירה שהסה"כ גדול ממרכיביו נכונה לגבי כל דבר בחיים, ולפיכך, אין ברירה אלא לקבוע כללים ברורים וחד-משמעיים

בנושא המהותיות, שכן אחרת, מבקרי החשבונות של המשרד יעסקו בשטויות ויפספסו את הדברים העיקריים והמהותיים בתהליך הביקורת.

ג. **במענה לאמירה של רו"ח הדסי כי:** "בנושא המהותיות - יש להבחין בין טעויות הנעשות במכוון ע"י הגופים המבוקרים, לבין טעויות הנעשות על ידם בתום לב, "אמר רו"ח גפני כדלקמן: "אין אני מסכים להבחנה זו - טעות הינה טעות ואין הבדל לעניין המהותיות אם נעשתה במכוון או בתום לב".

נדרש:

1. פרט, הסבר ונמק את התייחסותך לאמירות ולחילופי הדברים שצוטטו לעיל (יש להתייחס לכל סעיף בנפרד).

2. הכן מסמך הנחיות מפורט לצוותי ביקורת במשרד רואי חשבון, הכולל את מכלול הקריטריונים הכמותיים והאיכותיים, שיש ליישם, לדעתך, בעת בחינת מהותיות בדיווח הכספי, לשם קבלת החלטות אודות הצורך בתיקונים נדרשים בדוחות הכספיים.

שאלה מס' 6 (10%)

הסבר את המושגים/הביטויים הבאים תוך התייחסות לכל הכללים הרלוונטיים (כולל גילויי דעת, חוקים, תקנות וכו'):

1. "עסק בחיסול".
2. "דוחות חשבונאיים בלתי מבוקרים".
3. "בדיקת קיום עסקאות עם צדדים קשורים".
4. "מכתב להנהלה (דוח מפורט להנהלה)".

אוגיברסיטת תל-אביב
הפקולטה לניהול
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים
החוג לחשבונאות

סמסטר ב' תשס"ז
1211.4113 - ביקורת חשבוניות מתקדמות

מרצים: רו"ח ארנון אטיס, רו"ח יזהר קנה

מתרגל: רו"ח ודים אלשיץ

סמסטר ב' תשס"ז
מחזור אוקטובר 2006 מחצית שניה
מועד ב'
חלק א'

מועד הבחינה: יום ד' 13.6.07, שעה 09:00
מס' עמודים: 3 עמודים
חומר עזר: גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

- נא לענות על: שאלה 1 בנוחבת מס' 1.
שאלות 2-3 במחברת מס' 2.

משך הבחינה: חלק א' - שעה וחצי
המסקה בת רבע שעה, ולאחריה: חלק ב' - שעה וחצי

בהצלחה !!

הוראות חשובות לצורך סריקת מחברת הבחינה:

- נא להמנע מכתיבה בעט ירוק או בעפרון.
- נא לא לכתוב בתחום השוליים.

בתום הבחינה על התלמיד להקפיד ולמסור למשגיחה באופן אישי את
גיליון ומחברות הבחינה, ולהמתין עד אשר תסמן המשגיחה את המסירה.

פתרון בחינה בביקורת חשבוניות מתקדמת – 13.06.2007

פתרון שאלה מס' 1

▪ הפרשה לחובות מסופקים- מידע זה אמור להיכלל בביאורים לדוחות הכספיים של החברה, בציון השפעת השינוי על הדוחות הכספיים, ולא בדוח הסקירה. יש להתייחס למידע האמור בדוח הסקירה, כאשר לא ניתן לו ביטוי ואו גילוי בדוחות הכספיים, ואז יש להסתייג בדוח הסקירה עקב העדר גילוי בדוחות הכספיים כאמור.

▪ שריפת מפעלה של חברה בת והפסקת פעילותה- מידע זה אמור להיכלל בביאורים לדוחות הכספיים של החברה, ולא בדוח הסקירה. יש להתייחס למידע האמור בדוח הסקירה, כאשר לא ניתן לו ביטוי ואו גילוי בדוחות הכספיים, ואז יש להסתייג בדוח הסקירה עקב העדר ביטוי ואו גילוי בדוחות הכספיים כאמור.

אם קיימת אי וודאות באשר ליכולתה של החברה להמשיך ולפעול כעסק חי, עקב הפסקת פעילותה של החברה הבת – יש לכלול בסוף דוח הסקירה הפניית תשומת לעניין זה [ראה להלן].

▪ הסתמכות על מומחים –מדובר בהגבלה בביצוע הסקירה. בהתאם לגילוי דעת מס' 47 "מבקר החשבוניות לא ייתן דוח סקירה, אם נמנע ממנו לבצע אחד או יותר מנוהלי הסקירה הנראים לו כדרושים בהתאם לנסיבות". לפיכך, אין לכלול פסקה זאת בדוח הסקירה.

חסרה הפיסקה דלקמן: "מאחר שהסקירה שנערכה היא מצומצמת בהיקפה ואינה מהווה בדיקה בהתאם לתקני ביקורת מקובלים, אין אנו מחוויים דעה על דוחות הביניים".

פיסקת הפניית תשומת הלב בעניין העסק החי- במסגרת פסקת הפניית תשומת לב יש להפנות לבאור בעניין בדוחות הכספיים המפרט ספקות באשר יכולת הגוף המבוקר להמשיך לפעול כעסק חי ותנוסח יהיה כדלקמן: "אנו מפנים תשומת הלב לביאור מס'.... בדוחות הכספיים בדבר הספק המשמעותיים הקיימים לגבי המשך קיומה של החברה כעסק חי, עקב..... בדוחות הביניים לא נכללו ההתאמות בשל.....".
אין לציין הימנעות ממתן חוות דעת, שכן זהו דוח סקירה ואין הוא מחווה חוות דעת.

פיסקת ההסתייגות, אם תדרש, תובא לפני פסקת הפניית תשומת הלב – יש לפרט את ההסתייגויות, אם קיימות, בנוסח כדלקמן: "בביצוע סקירתנו, פרט לכך שלא ניתן גילוי ל....., כאמור לעיל, לא בא לידיעתנו..... ואין לציין "פרט לליקויים המפורטים לעיל".

יישום תקנות ניירות ערך – מכיוון שהחברה היא ציבורית, יש להתייחס בפסקה האחרונה ("בביצוע סקירתנו...") ליישום תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970

פתרון שאלה מס' 2

1. בהתאם לגילוי דעת מס' 7 בדבר דוחות מיוחדים של רואי חשבון, רואה החשבון יוכל לתת אישור מיוחד רק אם נושא האישור הוא בתחום עיסוקו. במקרה שתואר בשאלה, נדרש רואה החשבון לאשר כי החברה פועלת בהתאם להוראות חוק שכר מינימום. נושא זה הינו בתחום עיסוק של עורכי דין ולפיכך מנוע רואה החשבון לתת את האישור כפי שנתבקש. לחילופין, יוכל לתת אישור, לאחר ביצוע בדיקות מבססות נדרשות, על כך כי החברה משלמת לעובדיה משכורות לפי תעריף הגבוה מתעריף שכר המינימום, כאשר הדוח המיוחד (והאישור החברה המצורף) יתייחסו לתשלומי השכר בתקופה ספציפית (למשל שנת 2006).

בנוסף, נתבקש רואה החשבון לתת דוח מיוחד על כך כי לחברה ניסיון מוכח במכירת מוצרי חשמל ואלקטרוניקה. על רואה החשבון לבדוק איך מוגדר "ניסיון מוכח" לצורך המכרז. כך למשל, אם המושג מוגדר באופן ברור, למשל "לחברה ניסיון מוכח, אם היא מכרה בשנה מסוימת מוצרי חשמל ואלקטרוניקה בסך של לא פחות מ-X ש"ח, רואה החשבון יוכל לתת דוח מיוחד כפי שיתואר בסעיף 2. אם הגדרת "ניסיון מוכח" תכלול התייחסות לעניינים שאין באפשרותו של רואה החשבון לבקרו, עליו להימנע מלתת דוח מיוחד.

2. להלן נוסח הדוח המיוחד שניתן לספק בהתאם לאמור בסעיף 1 שלעיל, כאשר הדוח המיוחד יצורף לאישור של החברה המופנה לרשות שדות התעופה בו תציין החברה כי "בשנת 2006 שילמה החברה לעובדיה משכורות לפי התעריף שהוא אינו נמוך מתעריף שכר המינימום כפי שנקבע בחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987 (X שקלים לשעה). כמו כן, במהלך שנים 2002, 2003, 2004, 2005 ו-2006 מכרה החברה בכל אחת מהשנים האמורות מוצרי חשמל ואלקטרוניקה בסכום שהוא אינו נמוך מ-Y שקלים ולפיכך לחברה ניסיון מוכח במכירת מוצרי חשמל ואלקטרוניקה לצורך המכרז".

על נייר פירמת רואי חשבון

לכבוד: (שם החברה)

(תאריך)

הנדון: חברת אלקטרוניק בע"מ

לבקשתכם וכרואי החשבון המבקרים של חברתכם ביקרנו את הדוח של חברתכם לרשות שדות התעופה מיום המצורף בזה והמסומן בחותמתנו לשם זיהוי (להלן – "הדוח"). הדוח הינו באחריות הנהלת החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוח זה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים. על פי תקנים אלו נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוח הצגה מוטעית מהותית. הביקורת כוללת בדיקה מדגמית של הראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוח. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוח משקף באופן נאות מכל הבחינות המהותיות את האמור בו וזאת בהתאם לספרי החשבונות של חברתכם.

בכבוד רב,
רואי חשבון

יצוין, כי לגבי מכירות מוצרי חשמל ואלקטרוניקה, ניתן היה לספק אישור לפיו האמור בדוח של החברה לרשות שדות התעופה תואם את הדוחות הכספיים המבוקרים של החברה.

3. נהלי הביקורת הדרושים על מנת לספק את הדוח המיוחד כמתואר בסעיף 2 לעיל.

להלן נהלי ביקורת עיקריים :

- בדיקה מדגמית של תלושי שכר שהונפקו לעובדים במהלך שנת 2006.
- בחינת נתונים הכלולים במערכת השכר של החברה.
- קריאת תנאיי המכרז הרלוונטיים כפי שנקבעו על ידי רשות שדות התעופה על מנת להבין את הדרישות ולהעריך את הסיכון לו חשוף משרד רואה החשבון בעקבות מתן הדוח המיוחד.
- בדיקה של התעריף הכלול בחוק שכר מינימום וביצוע התאמות הנדרשות לתעריף (התאמה למדד).
- בדיקת הכנסות שנרשמו בדוחות הכספיים של החברה ווידוא כי הן אינן נמוכות מהסכום כפי שנדרש במכרז.
- ביצוע בירורים עם האחראיים בחברה, לרבות גורמים האחראיים להכנת המסמכים למכרז.
- קבלת הצהרת מנהלים בקשר לנאותות הנתונים הכלולים בדוח החברה.

פתרון שאלה מס' 3

תוכנית בקרת איכות שמטרתה ליישם את נהלי בקרת האיכות במשרד ככל שהם נוגעים לכללי אתיקה, אי תלות, ניגוד עניינים ושמירת סודיות :

1. האם קיימים נהלים המפרטים את מדיניותו של המשרד בקשר לאתיקה ואי תלות ?
2. האם מתפרסמים חוזרים וחומר מקצועי בקשר לחידושים בתחום אי התלות שמטרתם להביא לתודעתם של העובדים את חשיבות הנושא וכי חובה עליהם להקפיד לפעול לפי הוראות אי תלות ?
3. האם עובדים חדשים מתבקשים לחתום על הצהרת התחייבות לאי תלות ?
4. האם הצהרת אי התלות כוללת לכל הפחות את הפרטים הבאים :
 - הכרות של מדיניות ונהלי המשרד באשר לאי תלות וניגוד עניינים
 - אישור שהשקעות אסורות בניירות ערך אינן מוחזקות על ידי העובדים ולא הוחזקו במהלך תקופת הביקורת
 - אישור על אי קיומם של קשרים משפחתיים אסורים ועל אי קיומן של עסקאות האסורות על פי נהלי המשרד בעניין אי תלות
5. האם עובדי המשרד ושותפיו נדרשים לחתום תקופתית (לכל הפחות אחת לשנה) על הצהרת אי תלות ?
6. האם קיימת רשימה של לקוחות הביקורת וחברות קשורות אשר השקעה בניירות הערך שלהם אסורה על ידי עובדי המשרד ושותפיו?

7. האם נערכות הדרכות בנושאי אתיקה ואי תלות במועד הקבלה למשרד ולאחר פרסום כללים חדשים בנושא ?
8. האם קיימים נהלים המבטיחים כי לא יינתנו ללקוחות הביקורת ולחברות קשורות שירותים הנוגדים את הוראות אי התלות ?
9. האם קיימים נהלים המבטיחים מניעת ניגוד עניינים בעת מתן שירותים ללקוחות המשרד ?
10. האם קיימים גורמים עימם יכולים העובדים להתייעץ בשאלות אי תלות ?
11. האם קיימים נהלים לשמירת סודיות של מידע לגבי לקוחות המשרד?
12. האם קיים נוהל שמירת מסמכים במשרד ומחוצה לו ?
13. האם עובדי המשרד נדרשים לחתום במועד קבלתם לעבודה על הצהרה בדבר התחייבות לשמירת סודיות בקשר למידע לגבי לקוחות המשרד ?
14. האם קיימים נהלים המבטיחים סודיות הנתונים השמורים במערכות מידע, לרבות מחשבים ניידים הנמצאים בשימוש העובדים ?
15. האם קיים פיקוח בכדי לוודא שמירה על נהלים אלו ?

הערה: נדרש לנסח 10 נהלים בלבד

תשובה לשאלה מס' 4

אירוע 1 - ספיר בע"מ

השפעה על תהליך הביקורת

יש להעביר ליו"ר הדירקטוריון של החברה את הודעת הפקסימיליה שנתקבלה במשרדך, ולתאם אתו כדלקמן:

- עיכוב מועד חתימתן על דוח רואה החשבון המבקר על הדוחות וְכספיים, עד לבירור עניין המעילה.
- פניה לגורמים המתאימים בחברת ספיר לעריכת הבירורים והבדיקות בדבר קיומה של המעילה שדווחה, ולבדיקת השלכותיה על דוחותיה הכספיים.
- הרחבתה והעמקתה של הביקורת בזהירות המקצועית הראויה, ע"י רואי החשבון המבקרים, לבדיקת השלכותיה של המעילה, אם ארעה, על הדוחות הכספיים.

השפעה על דוח רואי החשבון המבקרים

אם לא נמצאו ראיות לקיומה של המעילה, לא תהיה השפעה לאירוע זה על דוח רואי החשבון המבקרים.

אם נמצאו ראיות המאמתות את האמור בהודעת הפקסימיליה, יש לברר את מכלול השלכותיהן על הדוחות הכספיים, ולוודא כי ניתנו לעניין זה ולהשלכותיו ביטוי וגילוי נאותים בדוחות הכספיים, בהתאם לנסיבות, ואז לא תהיה לעניין זה השפעה על דוח רואי חשבון המבקרים, למעט אפשרות של הפניית תשומת הלב לעניין זה, בנסיבות מסויימות.

אירוע 2 - יהלום בע"מ

השפעה על תהליך הביקורת

על רואה החשבון המבקר לבחון את מחוייבויותיהם של החברה ונושאי תפקידים בה, בהקשר זה, ואת השלכותיהם הכספיות האפשריות, אם קיימות על החברה ועל דוחותיה הכספיים.

מאחר והסוגיה הינה משפטית, מומלץ לקבל חוות דעת משפטית מיועציה המשפטיים של החברה בדבר ההשלכות האפשריות של ביטול עסקת רכישת מקרקעין על החברה, ולוודא כי ניתן בדוחות הכספיים ביטוי וגילוי נאותים לעניין זה, כנובע מחוות הדעת המשפטית דלעיל.

על רואה החשבון להמליץ בפני הדירקטוריון לבדוק את נוהלי האישור והסמכויות הקיימים בחברה ואת כללי הבקרה הכרוכים בכך בחברה.

השפעה על דוח רואי החשבון המבקרים

לביטול העסקה כשלעצמו אין השפעה על דוח המבקרים. השפעה אפשרית על דוח המבקרים תיתכן אם יהיה צורך לסטות מהנוסח האחיד [הכללת הסתייגות], בהעדר ביטוי ו/או גילוי נאות בדוחות הכספיים להשלכות אפשריות של ביטול העסקה, ככל שידרשו, כגון: העדר הפרשות לפיצויים בגין ביטול העסקה, קיום מצב של אי-וודאות וכד'. כן תתכן, בנסיבות מסויימות, הפניית תשומת הלב בדוח רואי החשבון המבקרים על הדוחות הכספיים להשלכותיו האפשריות של עניין זה.

תשובה לשאלה מס' 4 - המשך

אירוע 3 - ברקת בע"מ

השפעה על תהליך הביקורת

המידע בדבר ערבות שהוצאה ע"י הבנק לבקשת החברה, אמור להיכלל בביאורים לדוחות הכספיים של החברה [על פי רוב במסגרת הבאור בדבר הייחייבויות התלויות].

על המבקר לפעול בעניין זה כדלקמן:
לאמת את מהות הערבות ואת תנאיה, ולוודא כי ניתן לה גילוי נאות בדוחות הכספיים.

להרחיב את הביקורת בנושא התחייבויות תלויות בכלל, ובנושא ערבויות בפרט, במטרה לוודא כי ניתן גילוי בדוחות הכספיים למכלול ההתחייבויות התלויות של החברה.

השפעה על דוח רואי החשבון המבקרים

אם הנהלה החברה מסרבת לכלול בדוחות הכספיים מידע בדבר הערבות, על רואה החשבון המבקר להסתייג בדוח רואי חשבון המבקרים, עקב אי-מתן גילוי נאות בדוחות הכספיים.

אירוע 4 - ארז בע"מ

השפעה על תהליך הביקורת

מכירתו של המלאי, לאחר תאריך המאזן ובסמוך לו, במחירים הנמוכים מהותית מעלותו, כרשומה בספרי החברה לתאריך המאזן, מצביעה, בדרך כלל, על הצורך להפחית את המלאי לתאריך המאזן למחירי שוק הנמוכים מעלותו.

על רואה החשבון לפנות להנהלת החברה, ולהפנות תשומת לב לעניין זה, ולבחון את הצורך בהפחתת ערך המלאי למחירי שוק לתאריך המאזן.

על רואה החשבון להרחיב את ביקורת המלאי לסוף השנה על מנת להיווכח בנאותות הצגתו.

השפעה על דוח רואי החשבון המבקרים

אם אכן יתברר, כי נדרשת הפחתה של המלאי לתאריך המאזן, ואם הנהלת החברה תסרב לעשות זאת, על רואה החשבון להסתייג בדוח רואי החשבון המבקרים בשל אי-הפחתת ערכו של המלאי ולציין את ההשפעה על הדוחות הכספיים של אי-הפחתה כאמור.

אירוע 5 - אדם בע"מ

השפעה על תהליך הביקורת

החזר הבקשה לאישור היתרה שנשלחה ללקוח בציון כי "הנמען לא קיים", מחייב בדיקה של נסיבות החזרת הדואר: האם הלקוח אינו קיים [יתרה פיקטיבית שנועדה לכסות על חוסר], האם אבד הקשר עם הלקוח עקב שינוי כתובתו [יתכן ומצביע על כך שהחוב אינו בר גביה] וכד'.

על המבקר לבקש מהחברה לבדוק את נסיבות המקרה, ולאמת את יתרת החוב, ואת יכולת החברה להיפרע ממנו.

על המבקר להפעיל נוהלי ביקורת אלטרנטיביים לבדיקת החוב, לרבות:

- ניתוח יתרת החוב עפ"י האסמכתאות להיווצרותו.
- בדיקת התנועה בחוב במשך השנה.
- מעקב אחר התפתחות החוב לאחר תאריך המאזן.
- השוואה/התאמת יתרות החוב והתנועות בו עם העתקי חשבון שנתקבלו מהחייב, אם נתקבלו.

על המבקר לבדוק כי החוב הוצג בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, בהתאם לתוצאות הבדיקה דלעיל.

תשובה לשאלה מס' 4 - המשך

על המבקר לבדוק שאין האירוע דלעיל מצביע על ליקויים בנוהלי הפיקוח והבקרה הפנימיים הנהוגים בחברה לגבי החייבים, ולשקול, בהתאם לממצאי בדיקתו, את הצורך בהרחבה ובהעמקה של הביקורת על סעיף הלקוחות/החייבים. כן עליו לשקול את הצורך בהפניית תשומת לב של ההנהלה לליקויים, אם נמצאו, בנוהלי הפיקוח והבקרה על החייבים.

השפעה על דוח רואי החשבון המבקרים

השפעה על דוח רואי החשבון המבקרים תלויה בממצאי הבדיקות שתוארו לעיל, ועל הטיפול החשבונאי שניתן בדוחות הכספיים לעניין זה עיי' הנהלת החברה.

אם בעקבות הבדיקות דלעיל, הוצג החוב בדוחות הכספיים באופן נאות, חוות דעתו של המבקר תהיה בלתי מסוייגת. אם לא ניתן לאמת את החוב, או שהוא הוצג שלא באופן נאות, יש להסתייג בעניין זה בדוח רואי חשבון המבקרים, עקב הגבלה בהיקף הביקורת, או עקב ליקויים בהצגתו, תוך ציון ההשפעה על הדוחות הכספיים, בהתאם לנסיבות.

פתרון שאלה מס' 5

נדרש מס' 1 - התייחסות לאמירות ולחילופי הדברים

סעיף 1

רו"ח אורני צודק חלקית- השימוש באחוז מסוים כסף המהותיות, יכול לספק את ההנחה הבסיסית והמקדמית, כי מבלי לקחת בחשבון את כל החשלוכות האפשריות, סטייה של פחות מאחוז מסוים בפריט מסוים, סביר שלא תהיה מהותית. אבל כימות במונחי אחוזים, של השפעת הטעות היא רק תחילתו של תהליך ניתוח המהותיות, ואינה יכולה להוות תחליף לניתוח של כל השיקולים הרלוונטיים.

בגילוי דעת 86 של לשכת רואי חשבון בישראל [להלן-"גילוי הדעת"] הוגדר המושג "מהותי" כדלקמן: "מידע הוא מהותי אם השמטתו, או הצגתו באופן מוטעה בדוחות הכספיים, עלולה להשפיע על החלטות כלכליות המתקבלות על ידי משתמשים בדוחות הכספיים. מהותיות תלויה בגודל ובמהות ההשמטה או במהות המצג המוטעה בהתחשב במכלול הנסיבות בהן הייתה השמטה או הצגה מוטעית". כלומר הגודל אינו מהווה את הפרמטר היחיד למהותיות.

בבואנו להעריך מהותיות יש לקחת בחשבון את הנסיבות הכרוכות בכך. אמנם הנסיבות כוללות גם את ההשפעה במונחים של אחוזים או ערכים כספיים, אך הן כוללות גם את ההקשר העובדתי שבו יבחן הקורא הסביר את הפריט. כלומר על רואה החשבון המבקר לקחת בחשבון הן את ההשפעה הכמותית והן את ההשפעה ה"איכותית" בבואו לקבוע את המהותיות.

הספרות המקצועית החשבונאית נוקטת בהגדרת המהותיות בגישה של שילוב גורמים כמותיים ואיכותיים, המתבססים על שיקול דעת. אין להסתפק בבחינת גודלו היחסי של הפריט ללא התייחסות לאופיו ולנסיבות הכרוכות בו.

קיים "כלל אצבע" הקובע כי טעות או השמטה של פריט בשיעור של מתחת ל- 5%, אינה מהותית בהיעדר נסיבות ספציפיות. ל"כלל אצבע" זה אין ביסוס בספרות המקצועית החשבונאית ואין הוא יכול לשמש תחליף לניתוח של כלל המשמעויות הנובעות מהטעות או ההשמטה.

סעיף 2

רו"ח ברנשי צודק- חוסר מהותיות, לכאורה, של טעויות והשמטות רבות עלולות להסתכם לסכום מהותי ואין לקבוע מסמרות בנושא המהותיות. ההשפעה הכמותית כשלעצמה, ללא התחשבות בנסיבות ובהשפעה הכוללת של הטעויות או ההשמטות, אינה מהווה בסיס מספק לקביעת מהותיות. יתירה מזאת, יש לשקול היטב לפני קיזוז טעויות או השמטות זו מזו, ויש לבחון האם יש לטעויות או להשמטות אלה משמעות דומה. ראה גם סעיף 1 לעיל.

סעיף 3.

רו"ח הדסי צודק - בנושא המהותיות יש להבחין בין טעויות הנעשות במכוון לבין טעויות הנעשות בתום לב. בתקן האיפ"ק נקבע כי טעויות שנראות כלא מהותיות הנעשות במכוון ע"י הנהלת המבוקר או בהסכמתה, הינן בלתי חוקיות בעליל ולפיכך נחשבות כמהותיות [בגילוי הדעת הישראלי לא ניתנה התייחסות להבחנה בין טעויות הנעשות במכוון לבין טעויות הנעשות בתום לב].

תשובה לשאלה מס' 5, 2032

הנחיות לבדיקת מהותיות בדיווח הכספי, לצורך קבלת החלטה אודות הצורך בתיקונים נדרשים בדוחות הכספיים

1. כללי

מהותיות מוגדרת לצרכים חשבונאיים כדלקמן:

- מידת הרלבנטיות של מידע מושפעת מאופיו וממידת המהותיות שלו. במקרים מסויימים, מהות המידע לבדו מספיקה על מנת לקבוע את מידת הרלבנטיות שלו. במקרים אחרים, קיימת חשיבות הן למהות והן למהותיות.
- מידע הוא מהותי, אם השמטתו או הצגתו המוטעית עלולות להשפיע על החלטות כלכליות המתקבלות ע"י משתמשים, על בסיס הדוחות הכספיים. מהותיות תלוי בגודל הפריט או הטעות והיא נבחנת בנסיבות הספציפיות של השמטת המידע או הצגתו המוטעית.

בחינת מהותיות דורשת בדיקה של עובדות המקרה תחת מכלול הנסיבות הרלבנטיות, ולשם כך יש לבחון הן שיקולים כמותיים והן שיקולים איכותיים.

לא ניתן לקבוע אמות מידה כמותיות כלליות לבחינת מהותיות, אשר יחליפו את שיקול הדעת הראוי, בהתבסס על מכלול העובדות והנסיבות הרלבנטיות.

יתכנו מצבים בהם ההשפעה הכמותית של מצגים מטעים נמוכה מ-5% (למשל) מתוך הפריט הרלבנטי, אולם בחינת מכלול הנסיבות הרלבנטיות, לרבות שיקולים איכותיים, תביא למסקנה כי למצג המטעה יש השפעה מהותית.

2. שיקולי איכותיים באשר למהותיות

להלן דוגמאות:

- בחינה האם המצג המטעה קשור בסעיף, אשר הוא בעל משמעות לדוחות הכספיים.
- האם כתוצאה מהמצג המטעה, לא ניתן להבחין בשינויים ברווחיות או במגמות אחרות בדוחות הכספיים.
- האם כתוצאה מהמצג המטעה לא ניתן להבחין באי עמידה בציפיות אנליסטים ו/או משקיעים, או שהוא עלול להשפיע עליהם בבואם לנתח את פעילות החברה ואת תוצאותיה.
- האם המצג המטעה עשוי לפגוע בחשוואות עם תוצאות העבר של החברה או עם תוצאותיהן של חברות הפועלות בענף.
- האם המצג המטעה הופך הפסד לרווח, או להיפך.
- האם למצג המטעה השפעה על הרווח/ההפסד למניה, כפי שנצפה ע"י האנליסטים.
- האם המצג המטעה משפיע על עמידת החברה בדרישות רגולטוריות.
- האם המצג המטעה משפיע על עמידת החברה באמות מידה פיננסיות, או בדרישות חוזיות אחרות.
- האם המצג המטעה משפיע על תגמולי ההנהלה, למשל ע"י עמידה ביעדים המזכים את ההנהלה בבונוסים, או בהטבות מבוססי מניות.
- האם המצג המטעה עלול להסוות פעולות בלתי חוקיות של התאגיד.
- האם המצג המטעה קשור בעסקאות בין התאגיד לבעלי עניין בו.
- האם המצג המטעה מקורו בטעות בתום לב, או במצג מטעה, אשר מקורו בפעולה מכוונת, בהטעיה, בתרמית, בפעולה בלתי חוקית, לרבות פעולות הקשורות ב"ניהול רווחים".

תשובה לשאלה מס' 5 - המשך

3. **שיקולי מהותיות של מספר מצגים מטעים**
כאשר מתגלים מספר מצגים מטעים, יש לבחון הן את ההשפעה על הדוחות הספייס שיש לכל מצג מטעה בנפרד, והן את ההשפעה על הדוחות הכספיים שיש למכלול המצגים המטעים ביחד. הבחינה דלעיל תתייחס הן לשיקולים כמותיים והן לשיקולים איכותיים, תוך התחשבות בגורמים הבאים:
- החשיבות שיש לפריט המסויים על התאגיד.
 - היקף ההשפעה של המצג המטעה על פריטים שונים בדוחות הכספיים.
 - השפעה של המצג המטעה על הדוחות הכספיים בכללותם.
4. **העדר קיזוזים של מצגים מטעים בכיוונים שונים**
כאשר ההשפעה של מצג מטעה כלשהו, בפני עצמו, נחשבת למהותית, לא ניתן להתעלם או לבטל השפעה זו ע"י מצגים מטעים אחרים בעלי השפעה מקוזזת. לדוגמא לא ניתן לבטל מצג מטעה המגדיל הכנסות במצג מטעה אחר המגדיל הוצאות, כל שהרווח הנקי אינו מושפע ממכלול המצגים המטעים.
5. **בחינת מהותיות של מצגים מטעים על פני מספר תקופות**
מצג מטעה החוזר על עצמו מספר תקופות, ובכל תקופה בפני עצמה הוא אינו מהותי לדוחות הכספיים, עשוי להיות מהותי לדוחות הכספיים, אם תלקח בחשבון ההשפעה המצטברת שיש לו על הדוחות הכספיים לאורך כל התקופות במצטבר.
- הערה: התשובה מבוססת על החלטת רשות לניירות ערך בנושא מהותיות בדוחות הכספיים מיום 13 בדצמבר 2005.

פתרון שאלה מס' 6

- **"עסק בחיסול"** – בהתאם לתקן חשבונאות מס' 7 של המוסד לתקינה, אם ההנהלה מחליטה להפסיק את הפעילות של הישות או שאין לה אפשרות ריאלית אחרת, הדוחות כספיים של הישות לא יוצגו יותר על בסיס הנחת העסק החי. מושג "עסק בחיסול" לא מופיע בגילויי הדעת (למעט התייחסות במסגרת נספח לגילוי דעת 58). אם הנחת העסק החי אינה מתקיימת, הדוחות הכספיים יוצגו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על עסק בחיסול, כולל הצגת פריטים מאזניים לפי ערכי מימוש, סיווגם של הפריטים לזמן קצר וכו'. בחוות דעת רואה חשבון תהיה הפנייה לביאור בדוחות הכספיים המתאר את העובדה כי החברה הפסיקה את פעילותה וכי החברה החלה לדווח על פי כללי חשבונאות הנהוגים בעסקים בחיסול.
- **"דוחות חשבונאים בלתי מבוקרים"** – הדוחות המוגשים על ידי החברה לבקשת צדדים שלישיים שונים, כאשר רואה החשבון אך ורק מסייע בעריכתו ואינו מבצע ביקורת או סקירה של הנתונים הכלולים בדוחות אלו. גילוי דעת מס' 8 של הלשכה מתייחס לאחריות רואה החשבון לגבי דוחות חשבונאים בלתי מבוקרים ומדגיש שבדוח יצוין באופן מפורש כי הם בלתי מבוקרים.
- **"בדיקת קיום עסקאות עם צדדים קשורים"** – המושג לקוח מגילוי דעת מס' 52 בדבר נהלי ביקורת לגבי עסקאות עם צדדים קשורים. בהתאם לסעיף 6 לגילוי הדעת על רואה החשבון לבצע נהלי ביקורת שונים אשר יאפשרו לזוהות את צדדים קשורים נוספים מעבר לצדדים קשורים הידועים. כמו כן, בהתאם לסעיף 9 לגילוי הדעת על רואה החשבון לבצע נהלי ביקורת העשויים להצביע על קיום עסקאות עם צדדים קשורים, לרבות עיון בפרוטוקולים של אסיפת בעלי המניות, עיון באישורים על הלוואות שניתנו או נתקבלו, עיון בעסקאות הנוגעות להשקעות ונהלים אחרים.
- **מכתב להנהלה** – הינו מכתב שרואה החשבון מגיש להנהלה ובו הוא מפרט בעיקר את הממצאים שנתגלו על ידו במהלך הביקורת ככל שהם קשורים לבקרה הפנימית בגוף המבוקר, כולל ליקויים שנתגלו, התייחסות של בעלי תפקידים שונים לליקויים אלו, התייחסות לליקויים משנים קודמות. לא קיים בישראל גילוי דעת המחייב מתן מכתב מפורט להנהלה. יחד עם זאת, בהתאם לסעיף 169 לחוק החברות, באם נודע לרואה החשבון המבקר במהלך הביקורת, על ליקויים מהותיים בבקרה החשבונאית של החברה, ידווח על כך ליו"ר הדירקטוריון.